

Червените слънчеви лъчи бяха пронизали небето като с ножове, чиито отблясъци отказваха да замрат, а светлината, изтекла от дълбоките рани, нараняваше погледа ми, залят от мъката по неизречената дума. Гледах, обзет от горчиво недоумение, глобуса, който, догарящ последните си мигове, се потапяше във виолетов прилив, нацапан с жива кръв. Бях се предал. Вдигнах ръка и завъртях металната дръжка; двата прозореца изстенаха слабо, с глас на туберкулозен старец, и студена влажна вълна въздух ме посрещна негостоприемно. (Полудя ли, полудя ли, полудя ли, полудя ли, полудя ли, хиляди пъти полудя ли?) Опитвах се да видя отвъд пепелявата мрежа, която рисуваше небето във фантастични форми. Бленувах, че мога да достигна загубената свобода, но очите ми се залепваха за решетките, които представляваха шахматна дъска за великани. Оттеглих се бавно и започнах да се въртя в кръг, очертан само в съзнанието ми. Бях уловил досадния марш на мебелите, знаейки наизуст реда, в който се подреждаха: бялото легло, залепено за стената, завивката в кафяви карета, захвърлена на пода, откъртеният стол, чийто крак бях изтръгнал в една нощ, предълга за болките ми („хромият“ ме бе проклет след това насън; не е знаел, че аз никога не спя, но му простих, понеже имаше всички причини да го направи), шкафът, пълен с камъните, сбрани от пътищата, които бях извървял единствено в минал и забравен сън, синята маса, сакаш извадена от дивите вълни на море, което от толкова време вече се опитваше да ме улови и скрие в дълбините си. (Масата бе, всъщност, бяла и тя, но ми бе омръзнало да живея без никаква промяна.) Лека-полека, си дадох сметка, че краката ми се бяха спрели, но вещите продължаваха пътя си, въобще необезпокоени, че се бях превърнал и аз в техен статичен роднина. Ъгълчетата на стаята бяха изчезнали и се намирах в огромна вятърна мелница, която не преставаше да се върти в ръцете на невидим персонаж. Искях да се извия, да се превърна в болт, завит в чуждо лице. Прокарах ръце по шията ми и върховете на пръстите докоснаха виновни сгърчените преждевременно гънки. Хванах брадата си с длани, притиснах. И натиснах. След секунда, дошла от обратната страна, брадата ме удари през ръката. Бях успял! Скочих на крака и плонжирах към рамката на прозореца. Хванах я в последния момент. Вярвам, че искаше да избяга. Поех

неколкократно въздух в гърдите и студенината се укри в стомаха ми. Бях над света и пред мен се разпростираха, спокойни, зелените сенки на дърветата. Можех да скоча и да пристъпвам по короните им, изпълнени с обещания. Трябваше само да се държа за студа, който ме обгръщаше. Да се хвана за студенината в мен и да продължа направо, както го бях правил толкова пъти преди. Нищо не е по-просто от пътя към собственото ти нищожество. (Нищо не е по-просто от пътя към собственото ти нищожество, нищо не е по-просто от пътя към собственото ти, нищо не е по-просто от пътя към собственото, нищо не е по-просто от пътя, нищо не е по-просто от пътя, нищо не е по-просто от, нищо не е по-просто, нищо не е по-, нищо не е, нищо не, нищо.) Дадох няколко крачки назад, засилих се и се хвърлих с глава към железните пръти, които ме очакваха бездушно. Не почувствах удара, а когато отворих очи и погледнах назад, видях как мръсният и опърпан зид бяга от мен. Насред стената се разтваряше черна дупка, която ме дърпаше към себе си, но усилията ѝ бяха напразни. Бях ѝ се изплъзнал. Носех се над развълнувания океан от съдби, а под мен бе само рехавата материя на облаците, напоени с молитвите, пресечени по пътя им към Господ. Продължавах да напредвам, без да се помръдвам, когато забелязах, че започвам да се разпадам и разпръсквам. Ръцете ми се бяха отделили от раменете, краката ме бяха напуснали. Изоставаха от мен. Решетката ме бе оставила да премина, но при едно условие: трябваше да се разчлени. Да се разделя на много азове. Приех го ведро, без друго крайниците за нищо не стават. Подтикват те през цялото време да правиш друго от това, което си си наумил. Объркват те и отвличат вниманието ти. Гледах с любопитство как парчетата, които преди няколко мига, бяха безполезни части от едно сложно МЕН, се отдалечават все по-бързо. Залезът ги дърпаше към себе си, лаком и винаги петимен за храна. Бях се отделил от всичко. Доволен, че бях сведен до изначалната простота. И въпреки това, в мен имаше следа от съжаление: твърде досадното съвършенство. Стоях увиснал в пурпурен ступор и гледах дърветата. В един момент си дадох сметка, че отдавна бях прекарвал часове наред в разговори с тях. Разказвах им как се вижда животът през очите на човек и ги молах да ми кажат как се усеща вечността в разклоненията им. Знаех, че в крайна сметка ще ми отвърнат и това

се случи. Една мъчителна априлска нощ, когато сърцето ти тича в търсене на измамна преходна любов, ги чух. Бях се изтегнал на перваза и оставях нощта да ме изпълни с тъмнините си. Повикаха ме по име с глас роден като от съзнанието ми. Не бяха мислите ми, не, бе самият техен глас. Дървен, земен и въпреки това лек, шумолящ, като разтварянето на цветна пъпка, като пронизването на небето с изкривените пръсти на клони, като завихрянето на листата под бичуващите удари на светкавични летни бури или като нежния шепот на капките в безкраен есенен дъжд. Мразя дъжда. Боже, колко мразя дъжда. Никой не мрази дъжда повече от мен. Затворих очи и слушах с часове. Подозирах, че душата им на стари сънливи дървета никога няма да ми се разкрие, но се бях лъгал. Тогава разбрах. Но не повярвах. Бях твърде млад и виждах твърде много неща дори когато нямаше нищо за виждане. Сега е твърде късно да им отдавам правота. Ще погледна в зелените им очи и ще ги помоля да ми простят. Чакам прошка, за която знам, че никога няма да дойде, понеже, в дълбините на душата, дори не я желая истински. Не ги изслушах, така както не исках да знам за мненията на нито един от ония, които искаха да ме разкъсат на парчета. Пред цялата ми безгранична дивота, единствените, които имаха силата да ми останат близки, бяха те, дърветата, доверениците на немислените мисли и разбитите сънища на кучешката реалност, в която бях потънал бавно, без никаква надежда за избавление. Гледах ги и се мъчех до тях с всяко изстрадано споделяне с идването на мокрите студени есени. Боляха ме всички паднали листа и крещях в отчаяние, когато загубиха величието на ръцете си, чиито длани поддържат мълчаливо небесната тежест. Бях до тях, когато пресният сок на изгубените снегове ги бе породил наново и заспивах, прегръщайки ги в ненаситната светлина на сухите лета. Слънцето бе залязло. Оставяше зад себе си да нарастват бляскави облаци, които не знаеха още дали трябва да следват небесния повелител, узурпиран и прогонен, или да бягат при появата на новия крал. (Кралят умря! Да живее кралят!) Никога, в това неумолимо развитие на детронирането, никой не си бе помислял да се намесва. Блясъците идваха винаги със смирения дух на телата и свалените щитове след понесения пердах. Сабите не излизаха от ножниците, проядени от ръждата на страхливостта и навика. Бе по-добре да

чакаш, докато Нощта се отегчеше и си тръгваше сама с тежки мокри стъпки. Защо хората така и не разбраха посланието? Бях се отказал. След изтощителна битка, си дадох сметка, че единственият начин да победиш живота в битка е да предадеш оръжията си. Да изоставиш всякакъв идеал и да се оставиш да те носи потокът на безхаберieto. Можеш да откриеш истинските радости на съществуването само когато си понесен от потока на фаталността. Всеки опит за неподчинение е предварително обречен на неуспех и ще бъде наказан подобаващо и за назидание на останалите. Гледам хората от височината и се питам дали и другите виждат същото като мен. Толкова е просто да сведеш едно същество само до мрачна точка, която се движи, представяйки си, че всичко има своя смисъл и че съществуването има смисъл. Не, няма, но тази точка няма откъде да знае това. Би трябвало да се качи тук до мен, за да осъзнае, че само думите са тези, които са ни погребали, още в момента когато сме ги изrekli. И тогава, защо да се лъжем, че бихме могли да бъдем повече от нищото? Защо да се лъжем, че искаме, че можем и че го правим? Напразно се мъчим. Дърветата ми го казаха. Отдавна, в една априлска нощ.

Чувах се вече скандиранията на хилядите гласове, макар и да имаха още път за извървяване, представяха си лесно хора, които пеят с лица, озарени от надеждата, че само там можеше да се роди и да стане толкова осезаема реалност. Бяха завили зад „Художествените галерии“, бяха навлезли в булеварда и тъкмо преминаваха покрай централното управление на „либералите“. Пред очите им се развиваше познатият пейзаж, изпълнен с плакати, лозунги, боядисани пана, знаменца и бели ограждения, нашарени с изкривени букви, написани набързо от нетърпеливи ръце. Отляво, точно пред входа на хотел „Интерконтинентал“, се редяха една след друга цветни шатри, пред които на легла лежаха някои от хората на гладна стачка. Сплъстените бради криеха изпити изтерзани лица, главите на които сякаш се подпираха на твърде малки тела, сгърчени под широки деформирани дрехи. „Долу комунизма! Долу комунизма!“ Университетският площад се тресеше под твърдото отекване на манифестантите. „Иска го цялата страна. Точка 8 от Тимишоара!“ Гласовете се обединяваха в гигантски вой, удряха се в извисяващите се сгради и се понасяха към небесната сълза, за да

се срещнат там с неспокойните духове на онези, които бяха повярвали, че костите, мускулите и кожата могат да се противопоставят на горещото олово и твърдата стомана на окото, изпразнено от израз.

Четиримата пристъпваха все по-тежко, сякаш невидима сила ги бе подтикнала към огромния жив организъм. Гледаха към балкона на Университета и слушаха първите стихове на песен, толкова позната и обичана от хората, че още не приемаха, че Румъния се бе оказала отново захвърлена дрипа в боклукчийския кош на историята на окървавените съзнания, скрити зад лъжливите усмивки: „Бе като приказка, бе в Румъния/ Голяма тумба голани, която робството отхвърли.“

– Колко дни още има до изборите? – попита Михай, извърщайки се към Мирча.

– Днес четвъртък ли е? Тогава само три. Не мога да изчакам да ги видя всички ония фенесари¹ какви физиономии ще направят. Ако някой ме ядоса, ще му фрасна един по мутрата.

Мирча се зачерви в лицето, така се случваше винаги, когато се сещаше за щастливия ден, в който „ще ги стъпчем с краката си“, както му харесваше да казва с повод и без повод.

– Много повече от нас са, дори в Букурещ, а в страната, дори не мисля, че някой е чувал за други партии освен ФНС – отвърна Дан, издишвайки за последно дима от цигарата, докато я угасяваше с крак.

– Хайде, дай ми и на мен една цигара, че днес не можах и една пара да изкарам. Не може, бе чичо, ако излезе това, да пукна дано, ако не се омета от страната.

Мирча прокара бързо ръка през русите си коси и изплю нервно парченцата тютюн, залепени на устните: – Ами, ако и след 50 години комунизъм...

– 45 – поправи го глас отблизо.

¹ От ФСН – „Фронт за Национално Спасение“, сформирани на 6 февруари, 1990 г. като политическа партия, произлязла от протестите, довели до Румънската революция от 1989 г. – Б. пр.

– 50, 45, все тая – продължи той, без да обръща внимание на този, който го бе поправил. – Толкова време ни управляваха тия нещастници и не ни ли стигна? Означава, че сме страна на идиоти и че заслужаваме съдбата си. Свалихме оня мръсник, за да сложим на мястото му друг такъв? По дяволите, толкова ли сме нескопосани, че да не можем по-добре?

– Защо се чудиш? Виж колко народ идва тук, в Университета – Андрей стоеше спокойно с ръце в джобовете на жакет тип „луково листо“. Ципът му се бе отворил чак до врата и оттам бе изскочило парчето метал, което го затваряше. За да не го духа вятърът, свикваше да стои така почти през цялото време дори когато навън топлината караше всички да преминават към фланелки с къс ръкав, предвестници на лятото. Бе единственият, който говореше, без да жестикулира. От време на време повдигаше рамене с рефлексивен жест, сякаш в желанието си да скрие главата си от несъществуваща опасност.

– Колко да са? Петдесет, сто хиляди? Че Букурещ има два милиона, тоест няма и пет на сто. И да не ми казваш, че има и други, освен тези, които виждаш тук, които да саботират изборите...

– Ами в големите градове: Тимишоара, Брашов, Клуж, Сибиу, Яш?

Мирча продължаваше да се пали във все по-стесняващо се пространство, заобграден от лица, които го гледаха с лека ирония.

– Народът не иска повече комунизъм, че затова са излезли всички на улицата да правят революция. Писна им от всичките тия простотии на килограм от тия кретени. „Илиеску² е лъжец, долу, долу, долу!“

Сплъстената му руса коса се движеше във всички посоки, а на челото му бяха избили капки пот.

– Каква ти революция, бе хлапе? Затова ли стояхме като глупаци пред танковете на 21-ви, за да се докопат тия до властта?

² Йон Илиеску е бивш румънски президент и водач на ФНС. За времето, за което става дума тук, Илиеску е първият свободно избран президент на Румъния през 1990 г. – Б. пр.

Държавен преврат, със стадото овце на кланицата, това се случи през декември.

Мъжът, на възраст около 40 години, го бе заговорил, сякаш се познаваха отдавна.

– Дори не знам защо дойдохме тук. Киснем часове наред на едно място, пеем, викаме, играем си на демокрация и си представяме, че сме свободни, докато тия, които призоваваме да си тръгват, си разделят страната помежду им... ха, ха, ха! Толкова ли сме наивни?

Острата му челюст започна да потреперва под нервния изблик на смях, който сякаш идваше някъде от вътрешността му, от някъде, където е бил държан дълго време и сега железните порти бяха поддали под действието на енигматична сила. Отвори си устата още няколко пъти, преглътна на сухо и избърса с опакото на дланта си струйката слюнка, която овлажняваше гъстата му брада.

– Тия си приготвят легълцето за, кой знае, 20-30 години. Ние с „Илиеску лъжец“, а те с пропагандата си из селата, при тия селяни, дете... въобще не ми се говори. Та, разправяше за Яш?

Мирча бе неподвижен, с очи, приковани в него, ударен сякаш от невидим боксьор.

– Хабер си нямаш какво се случва. Миналата седмица бях из Молдова³: Яш, Васлуй, Роман, Бакау, Бърлад. Там е плачевна картинка! Ако кажеш и думичка само за Илиеску или Роман, жив ще те изядат. Виж тук, виждаш ли това? – мъжът повдигна с няколко движения ръкава на ризата си, оголвайки развития си бицепс на лявата ръка, който се пръскаше, почти по цялата обиколка, от широк белег, червеникаво-синкав. – Спомените от Илиеску, от 22 часа вечерта. Имах късмет, че не ми засегна костта, че иначе щях да си загубя ръката. Кой стреля? Къде са терористите? Какво се случи с тези, които казваха, че са ги арестували? В земята ли потънаха, изпариха ли се, или, чисто и просто, изчезнаха? Не, братлета, пак

³ Област Молдова е географска област в Румъния с областен град Яш. Република Молдова е съседна на областта и още е известна в Румъния като Бесарабия – Б. пр.

армията беше. Голямо представление ви казвам, с над 1000 мъртви и 3000 ранени, че да се наакаме от страх, а те да си вземат властта на спокойствие. А хората са глупави, че да им целуват задниците като спасителите на нацията. Опитах се да кажа това навсякъде, където ходих и едва се отървах, да не ме бият за това. Казвам ви аз, нямаме никакъв шанс.

– Имате право, но... – Мирча бе останал с думите, замрели във въздуха, загледан в мъжа, който се отдалечаваше от тях с равна крачка, преминавайки през хората като сянка.

Търкаше минути наред с пръсти, облечени във фина кожа, лещите на очилата, почиствайки ги от мръсотия, която отдавна бе изчезнала. От време на време надигаше рамките на нивото на очите, поглеждаше ги отнесено и продължаваше да лъска прозрачното стъкло, което бе придобило кафяв оттенък от силната светлина. Щеше му се да стане от неудобната пейка и да се скита без посока, по-добре казано, да се пръсне на милиарди независими частици, които да покорят всичките 360 градуса на порочния кръг, в който се чувстваше уловен. Но оставаше седнал на счупените парчета дърво, безсилен пред вестта, която се разхождаше немирно из душата му, подиграваща се с надеждите му. Чуваше преминаването на стъпките в съзнанието си и чувстваше как налудничавостта потъпква мечтите му с тежките си стъпала. Нямаше значение повече, продължаваше да стои неподвижен, с вкаменено лице и овлажнени очи от бляскавите лъчи на майското слънце. Живата светлина прегръщаше разцъфващите дървета, които го обграждаха в мълчание, огладнели и петимни за плод. Лицето му се помръдваше рязко, нервно и оставаше да преминава под фината кожа електрически импулс. Разпространяваше се по челюстта, разтърсваше неколкостранно мускулите му, след което се разсипваше във високите лопатки на раменете. Не отдаваше никакво значение на това. Отказваше да чувства. Отказваше да общува дори със самия себе си. Щеше му се да отрече всичко: старците с триумфалната усмивка и розите, захванати за ревера на заносените дрехи, извадени от неподвижния мрак на масивните гардероби, миришещи на нафталин, безсрамно ведрото небе, унижително синьо, жълтата топка, която разболяваше съзнанието му с напразни обещания, които до преди само няколко часа бяха изглеждали нещо сигурно, спокойното езеро, чиято

пепелява плът потрепваше монотонно, задвижвана от скрита сила. Отричаше сам себе си. Понеже се бе надявал безусловно на невъзможно за осъществяване чудо. Заобграден единствено от напразни надежди на наивници, се бе изолирал в свят, който сам си бе създал като отговор на злокобните реалности, които продължаваха да го ограждат. Бе се превърнал в пашкул, загърнат в илюзии, деформирани изображения и несподелени убеждения, на който се бе разбило крехкото покритие. Не знаеше повече накъде да поеме. Хоризонтът бе изчезнал, удавен в морето на заблудата.

Сложи си очилата, постави бавно ръка в джоба си, за да извади черна кутия, отвори я, постави коженото парче вътре на мястото му. Колебаеше се дали да си тръгне. Страхуваше се да не би краката да не го послушат и, кой знае, да го заведат някъде другаде. Отново бе сам и не се виждаше никого наоколо, така че пробва късмета си. Подпря се на ръце и се надигна постепенно на тласъци, като в стар филм. Остана няколко секунди изправен, премервайки сериозно следващата стъпка. Няколко секунди разходи бавно глава от едната страна на другата, след което се реши да направи само няколко стъпки. Не знаеше накъде точно да поеме, но предполагаше, че една разходка ще го извади от това състояние и ще прати мислите му в друга посока. Изглеждаше отнесен в пепелявата алея, с поглед, изгубен сред отломките пълни с тежката зеленина на патладжановите листа, задвижван единствено от автоматичния механизъм на пътника без цел. Щеше му се да заплаче, но ядът бе смразил сълзите му, оставяйки го да осмисля посланието на острия вой, който се зараждаше в сърцето му. Бе в състояние да направи всичко, за да се възпротиви на реалността на разочарованията, доминиращи чрез сигурността на цифрите, които упорито се натрапваха пред очите му. Остана неподвижен до езерото, омагьосан от спокойствието на мръсните и равни вълни.

Какво правиш тук още?

Защо си мислиш, че трябва да понасяш това колективно изнасилване?

Не ти ли омръзнаха лъжите, простотиите, омразата?

Бягай, докато още можеш! Заминавай, заминавай, заминавай...

Хвана яката на ризата и я дръпна рязко надолу. Копчетата се изтръгнаха с глух звук, оставяйки следи върху разнищената материя. Грубостта на жеста не успя да го успокои, напротив, разпали го. Извади ръкавите си с прибързани действия, първо десния, след това и левия, мацкайки меката тъкан. Захвърли я и започна да си разкопчава колана от сините дънки, леко обезцветени отзад и на коленете. Отвори леко ципа, след което остави панталоните да му се плъзнат по краката. Падаха твърде бавно. Закачвах се за бялата кожа, сякаш виждах в това невъзвратима раздяла и се опитвах да окажат последна прегръдка за сбогом. Отърси се няколко пъти, за да загуби усещането за грубия допир на материала. Разтъпка и двете си боти и извади, една след друга, стъпалата си от топлата им обвивка. Стоеше само по слипове, с лице, окъпано от блещукащото вълнение, леко приведен и с ръцете отпуснати като обесени покрай тялото.

Бе се уморил.

Бе се уморил непрекъснато да се опитва да намира решения. Отговори. Разрешения. Бяха го изнурили въпросите, които се раждаха в съзнанието му с невъобразима бързина. Бе повярвал, че съществува някъде висше разрешение, всеобхватен отговор, голяма врата, която ще може да отвори, а зад нея да намери това, което търсеше. Подредена тишина, изпълнена с привлекателни реалности, където ще се вмести естествено, понеже само там му е било мястото.

Бе се лъгал.

Надеждата, която бе озарявала пролетните му нощи, бе загубена.

Бе открадната, скрита, погребана в урни.

Бе изчезнала и го бе оставила в празен череп, с изсъхнали зеници и увиснала глава, с брада, подпирана от немошната гръд, с ръцете, търсещи в топлия въздух подпора, като незрящите антени на гигантска хлебарка.

Отзад асфалтът бе започнал да отеква насечено под ритмичните удари на метални токове, но той не потрепна дори.

Знаеше, че е сам, само той и езерото, няколко дървета и тревата, която отморяваше нагорещените му крака. Там бе и слънцето. Да, даже бе започнал да усеща лекия пробег на лъчите му по ръцете и виждаше сега как се раждат малки розови петна по открития корем. Откъде ли идваха те?

Петната.

Къде се бяха крили преди да ги приеме той, че да им направи място на корема си? А зимата къде ли отиваха? Дали се срещаха с прелетните птици и се носеха заедно към други места, където ги чакаха други хора, други коремни?

Щеше му се да знае.

Потоците се бяха спрели.

Ами, ако все пак, следваха някого?

Чакаше да чуе дишането. Щеше му се да се извърне и да се изплюе в лицето на всеки, който го бе наблюдавал. Сякаш виждаше лицето си, уловено в бурния жест, и изображението предизвика в него странно доволство. За първи път онзи ден там пробяга подобие на усмивка. Премигна няколко пъти, откри наново парка и дори се усмихна. Вдигна леко дясната си ръка, хвана слиповете си и започна да ги сваля. Вече се смееше с глас. Не можеше да се въздържа, а след няколко секунди бе останал без въздух. Бе гол, със слиповете, озовали се сега до останалите дрехи. Бе се изплюл върху всички и нямаше нужда да се връща и да проверява това. Премери разстоянието, направи две малки крачки и скочи във водата, като започна да плува. Само напред.